

Universitätsbibliothek Paderborn

**Etliche protestationes vnnd || bezeugung zwische[n]
einem Erwirdigen Thumb=||capittel an einem/ vnd dem
herren Thumbdechant an=||derßtheils/ hin vn[d] widder
nach dem gehalte[n] Land=||tag zu Bonn ...**

Erzdiözese Köln

[Köln?], [1545]

Protestatio Replicatoria Reverendi Capitvli Ecclesiae Coloniensis contra
Decanum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35189

PROTESTATIO REPLICATORIA

REVERENDI CAPITVLI ECCLESIAE

Coloniensis contra Decanum.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

Tenore præsentis publici Instrumenti cunctis pateat euidenter & sit notum, quòd anno à natiuitate eiusdem domini millesimo, quingentesimo, quadragesimo quinto, Indictione secundum usum, stilum & consuetudinem scribendi in ciuitate & Diocesi Coloniensi quarta, die quidem Mercurij uicesima tertia mensis Decembris, hora octaua uel quasi ante meridiem, Pontificatu autem sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Pauli diuina prouidentia Papæ tertij, anno eius duodecimo, Reuerendi, uenerabiles, illustres & egregij domini, Subdecanus & Capitulum insignis Metropolitanæ Ecclesiæ Coloniensis, in loco Capitulari eiusdem Ecclesiæ propter infra scripta Capitulariter conuocati & congregati, Capitulumq; iamdictæ Ecclesiæ Coloniensis Maioris repræsentantes, principales & principaliter pro seipsis, citra tamen quorumcunq; suorum procuratorum hætenus per ipsos constitutorum reuocationem, coram me Notario publico ac testibus infra scriptis ad hoc uocatis atque rogatis, contra quandam prætenfam, uti dixerunt, protestationem, per Reuerendum & illustrem dominum Henricum ex Comitibus de Stolberg Decanum, &c. factam, & præfato domino Subdecano insinuatam, suam infra scriptam contrariam protestationem, tenorem, qui subsequitur, in se continentem, in medium exhibuerunt, ac melioribus, uia, iure, causa, modo & forma, quibus efficacius potuerunt & debuerunt, solenniter fecerunt & expressè protestati fuerunt, quemadmodum in eadem infra scripta protestatione latius dixerunt contineri, me omnesq; alios Notarios & tabelliones publicos, uigore præsentium requirentes ad eandem protestationem præfato domino Henrico ritè & debitè insinuandum. De & super quibus omnibus & singulis præmissis ijdem domini sibi à me Notario publico infra nominato unum uel plura, publicum siue publica ædi, confici atq; fieri petierunt Instrumentum & Instrumenta, ac alia quæ uis publica documēta in meliori forma. Acta fuerunt & sunt præmissa omnia & singula Colonia, sub anno domini, Indictione, die, mense, hora, loco & pontificatu præscriptis, presentibus ibidē honorabilibus uiris, dominis

minis Georgio de Silbach & Ioanne Hasfort præfatæ Ecclesiæ Colo-
niensis uicarijs, testibus ad præmissa & infra annotata uocatis atque ro-
gatis. Tenor uerò protestationis, de qua in præmissis fit mentio, sequi-
tur ad uerbum, & est talis: **CVM PROXIME** elapsis diebus,
uenerabilis & generosus dominus Hēricus ex Comitibus de Stolberg
& Weringerade Decanus, &c. quandam scripturam cuiusdam præ-
tensæ, ineptæ & irrelevantis protestationis contra nos Subdecantum
& Capitulum insignis Metropolitanæ Ecclesiæ Colonienfis præsum-
ptiue & nulliter emissæ, nobis soli Subdecano taliter qualiter insinua-
ri fecerit, in qua in primis nobis, quantum in se est, titulum & autori-
tatem Capitularem detrahēdo, suæq; prætensæ, friuolæ & inadmissi-
bili Appellationi à se iamdudum ab irrefutabilibus tam sanctæ Sedis
Apostolicæ, quàm Cæsareæ Maiestatis iudicio & processibus in cau-
sa sanctæ & Catholicæ nostræ religionis ad nostram instantiam insti-
tutis, habitis & factis, & in futurū habendis & gerendis, temerè inter-
positæ, damnabiliter inhærendo, deq; prætensis iniurijs sibi apud Cæ-
saream Maiestatem, & Reuerendissimum dominum Nuncium Apo-
stolicum (ut friuolè prætendit) illatis protestando, ulterius deducere
& allegare non est ueritus. Quòd licet ipse hac uice ad petitionem no-
stram in hanc ciuitatem Colonensem pro pacificandis mutuis con-
trouersijs uenerit, seq; super huiusmodi pacificatione ineunda ad col-
loquendum amicabiliter nobiscum paratum obtulerit, eaque de re
authoritate Decanali Capitulum etiam indixerit, & in domo Capitu-
lari comparuerit, nos tamen ad huiusmodi suam uocationem eo com-
parere noluisse, sed potius alibi in locis insolitis conuenire & tractare
præsumpsisse, sibiq; insuper per Notarium nostrum renunciari fecisse,
nos eum antequam suam personam qualificasset, & assertum generale
Capitulum à se Bonnæ indictū reuocasset, & memoratam suam præ-
tensam Appellationem cassasset, nosq; pro uero Capitulo recognouis-
set, pro Decano habere non posse. Cū tamen contrarium eius hæte-
nus semper fecissemus, idq; non solum facto ipso, sed etiam scriptis no-
stris ad se directis, ueluti in quibus ipse per nos sit appellatus & intitu-
tus Decanus, aliasq; pro sufficienter qualificato habitus & reputatus.
Et proinde cū nemo (ut subiicit) sit obligatus ad declarandum se su-
per tam capiosis requisitionibus, quales nos fecissemus. Ad hæc cū
nos propriæ oblationis, ut ait, oblitū amicabilem tractatum cum eo ha-
bere detrectauerimus, & priuata conuenticula facere præsumpseri-
mus, de tribus protestandum duxerit.

Primo quidem de sua bona uoluntate, deq; oblatione super ineundo
nobiscum amicabili tractatu à se facta. Deinde de nostra recusatione

A v subse

subsecuta. Ac deniq; de dispendijs & damnis hinc forsan in posterum
emerfuris, prout hæc latius in memorata sua prætensa protestatione
contineri dicuntur.

Ideirco nos Subdecanus & Capitulum Ecclesiæ Coloniensis nolen-
tes per nostram taciturnitatem, seu aliàs quouis modo in huiusmodi
prætensam protestationem & illius contenta consentire, coram te No-
tario publico & testibus in loco nostro Capitulari Capitulariter Capi-
tulo ad hoc specialiter indicto cōgregati, ad fidem & effectū eiusmodi
friulam & futilem protestationem reiiciendi, & aduersus eam de iure
nostro econtrario & uicissim protestandi, omnibus melioribus mo-
do, uia, iure, causa & forma, quibus melius & efficacius fieri potest &
debet, dicimus & proponimus infra scripta.

In primis dicimus & conquerimur, quòd præfatus dominus Hen-
ricus (quo spiritu seu animo ductus, nescimus) haud satiatus prioribus
grauissimis iniurijs, nobis superioribus diebus multipliciter illatis, sed
illis friuolè ac perperam insistendo, quantum in ipso est, per memo-
ratam suam protestationem præsumit, nos qui uerum & indubitatum
Capitulum Ecclesiæ Coloniensis repræsentamus & sumus, tam titulo
quàm potestate capitulari penitus nudare, destituere & spoliare, per
hoc uidelicet, quòd non dignatur nos titulo Capituli, sed contemptim
appellat & uocat Subdecanum illiusq; complices quosdam Capitula-
res Canonicos, nec id semel quidem, sed repetitis uicibus ter quaterve,
ut hinc constet eum hoc dedita opera & enixa uoluntate fecisse & face-
re, prout etiam hætenus in epistolis & literis suis crebrò fecit. Quas
quidem grauissimas iniurias, utpote in euerfionem status nostri & Ec-
clesiæ perniciem depromptas, ad animum præsentium per tenorem
reuocamus, deq; eisdem contra illum suis loco & tempore prosequen-
dis publicè protestamur.

Secundo, quando asserit se hac uice in hanc ciuitatem Coloniensem
ad nostram petitionem, ut nobiscum de componendis præsentibus, &
inter nos uertentibus controuersijs amicabiliter tractaret, uenisse, di-
cimus nobis de eiusmodi petitione, quæ taliter saltem, ut ipse asserit,
facta sit, nihil constare, imò sua ipsius scriptura satis declarat, à nobis
alienissimum semper fuisse, inuitare illum huc ad nos, rebus in eo sta-
tu, ut nunc (proh dolor) sunt, consistētibus, hoc est, quamdiu ipse in ea
mente persistit, in qua se adhuc durare protestatur. Ob hoc enim, quòd
ipse ad euertendam, sanctam, piam & necessariam Appellationem no-
stram per nos ad sanctam Sedem Apostolicā Cæsareamq; Maiestas-
tem interpositam, à processibus Apostolicis & Cæsareis non sine gra-
ui utriusque potestatis contemptu prouocandum duxit. Item ob hoc,
quòd

quod ipse ad eundem finem, necnon ad euerfionem Capituli nostri generalis nuper à Margarete uirginis celebrati aduersus Ecclesie nostre statuta, ordinationes, mores & consuetudines attentando, cōuenticus iam Bonnæ celebrauerit, aliâque multa illic aduersus nos illicitè præsumpserit, ob hæc, inquam, non leuia facinora, cum eo tam coram S. D. N. illiusq; Reuerendissimo Nuncio, quàm Cæsarea Maiestate domino nostro clementissimo, non quidem libenter, sed prouocati & adacti per eum, in præsentiarum iure experimur. Vnde satis constat, non solum à ueritate alienum, uerum etiam non esse uerisimile, quod nos præsentiam eius, saltem anteaquam sustulisset has præsumptiones (quibus etiamnum se firmiter inhærere contestatur) habere desiderauerimus. Ut fileamus, quod contrarium eius, responsum nostrum Statibus secularibus huius Dioceseos (nuper ad eius instantiam contra nos Bonnæ congregatos) transmissum apertè comprobabat, in quo non aliam, quàm hanc conditionatam, fecimus oblationem, uidelicet, Quod ubi & postquam ipse se, prout ratione dignitatis suæ Decanatus tenetur & se decet, gesserit, & hic apud Ecclesiam, uti tempore electionis promisit, personaliter resederit, officiumq; sibi incumbens debitè exercuerit: insuper ubi ipse unà cum suis complicibus, his, quæ nobiscum in causa religionis superioribus temporibus usque ad Comitia hic Coloniae, anno millesimo, quingentesimo, quadragesimo quarto, mense Octobri celebrata, & in eisdem, dum celebrabantur, consultauit & conclusit & egit, steterit, & quæcunque in contrarium attentauit, sustulerit, necnon prætenfum Capitulum seu Capitula Bonnæ, & forsan alibi celebrata cum omnibus illic contra nos & Ecclesiam præsumptis cassauerit, & se in eo excessisse falsus fuerit, nosque pro uero Capitulo recognouerit, hisque præuijs se in & ad domum nostram Capitularem ad consultandum nobiscum super omnibus necessarijs Ecclesiae causis contulerit, tum nos illum ut Decanum in omnibus libenter uicissim recognoscituros, &c. prout ipse quoque nos tale responsum dedisse in sua prætenfa protestatione fatetur. Ut inde euidenter liqueat, eum sibi ipsi in hoc contrarium esse, allegando scilicet, se ad nostram petitionem huc uenisse, cum tamen horum omnium (sine quibus inter nos conueniri nequaquam potest) nihil adhuc fecerit seu adimpleuerit.

Tertio absurdum est, qd conqueritur nos illi iniurias & contumelias tam apud Cæsaream Maiestatem, quàm Reuerendissimum Nuncium Apostolicum intulisse, cum potius uerum sit, quod ad depellendas grauissimas iniurias & contumelias nobis ab eo, ut præscribitur, illatas, coacti & compulsi sumus, coram eisdem Cæsarea Maiestate & Nunc

& Nunc

& nuncio Apostolico cū eo iure experiri, ubi illi, si quid aduersus nos habet, proponere & prosequi liberè licet. Quare ea ratione sibi iniuriarum esse frustra causatur, cum manifestum sit, eum, qui iure experitur, nemini facere iniuriam.

Quarto, constat ex præmissis, nunquam nos pacificationem harum controuersiarum auersatos esse, quod tamen ille nobis impingit, modo ipse memoratas, sanctas, iustas, æquas, rationabiles, & ad firmam pacem ineundam & stabiliendam necessarias condiciones acceptare uoluisset, prout tamen minimè uoluit, quinimò hætenus pertinaciter recusauit, uti recusat.

Quòd uerò ipse in memorata sua prætenfa protestatiōe allegat præscriptas condiciones, à nobis propositas & petitas, captiosas & ualde periculosas esse, id uerò quàm maximè miramur: cum manifestum sit, quòd ipse eiusmodi condiciones tam ex iuris communis, nostræq; Ecclesiæ statutorum, & longæuæ consuetudinis dispositione & uigore, quàm etiam proprii iuramenti tempore electionis suæ præstiti debito, etiam non requisitus à nobis, præstare sit obligatus.

Ex quo etiam liquet, quàm iusta & æqua fuerit denunciatio & petitio nostra, ipsi nuper per Notarium nostrum statim post suum aduentum (ubi auctoritate Decanali Capitulum indicere præsumpsisset.) de nostro mandato intimata, & quàm immeritò illam impugnet, quam etiam aliter, quàm facta est, refert. Ita enim habet illa penè ad uerbum in Latinum conuersa: Quòd ubi & postquam qualificatus, tanquam Decanus Maioris Ecclesiæ comparuerit, tum nos Subdecanum & Capitulum paratos esse illum pro Decano recognoscere. Priusquam uerò hoc fiat, nobis non esse integrum uigore suæ indictionis Capitularis ad Capitulum comparere, seu cum eo in Capitulo sedere, actus Capitulares exercere, uel super negocijs occurrentibus concludere. Habere quoque nos eum rogatum, quò ab ingressu Chori tantisper abstinereat: in euentum uerò, quo hoc non attento à tali ingressu abstinere omnino nolit, exnunc nos protestari, quòd si tum contigerit nos coniunctim uel diuissim ad Chorum ingredi eo præsentem, quòd per hoc nihil in fauorem eius tacitè facti esse, uel iuri nostro in aliquo præiudicasse censeretur, sed nostris tam iudicialibus, quàm extraiudicialibus contra eum hac ratione actis & actitatis inhærere uelle. Quæ quidem protestatio nostra & iuri communi (prout omnibus in iure uel leuiter peritis constat) ac statutis & consuetudinibus Ecclesiæ nostræ, necnon iuramento & promissionibus per illum præstitis per omnia est conformis & consentanea.

Quam & ideo necessariò facere debebamus, ne tacitè ab omnibus, quæ

quæ supplicatio nostra Reuerendissimo domino Nuncio porrecta (super qua in ius uocatus est) de incurfa per eum ipso facto suspensione continet, & à toto illo per nos instituto iudiciali processu per contrarios actus recederemus, nèue contra conscientiam cum eo in actibus Capitularibus & diuinis officijs communicaremus.

Porro quòd obtendit nos illum hætenus pro sufficienter qualificato habuisse, & ob id ei titulum Decani etiam in literis nostris ad proximum Conuentum Bonnensem transmissis tribuisse: ad hæc respondemus, omnibus sensatis abundè liquere, quod nos iam dudum in responsione nostra, ad prætensam eius Appellationem, nobis taliter qualiter intimatam, data, illum haudquaquam uigore statutorum & consuetudinum Ecclesiæ nostræ & suarum propriarum promissionum, ut se qualificaret, requiri fecissemus, si illum iam pro qualificato habuissemus.

De attributione uerò tituli, non est necesse, ut quid ulterius respondemus. Non enim inter eum & nos super eo contenditur, an sit Decanatus Ecclesiæ nostræ possessor seu detentor, ratione cuius possessionis seu detentionis ei titulus Decanalis deferatur, quo illum ante iuris decisionem priuare seu destituere, neque uolumus, neque debemus, tametsi ipse nobis nostrum titulum indubitatè debitum, non sine grauissima iniuria detrahendum duxerit, prout detrahit. Sed hoc controuertitur, an ipse sit taliter qualificatus, quòd nos cum eo in actibus Capitularibus & in officijs diuinis gerendis ante qualificationem competentem communicare queamus. Quorum ultimum tam iuris communis Ecclesiæ nostræ statutorum & consuetudinum dispositione uetante, quàm proprijs eitis promissionibus obstantibus facere bona conscientia non possumus: præsertim, quamdiu ipse nobis titulum, & (quantum in eo est) etiam auctoritatem Capitularem abrogare (ut prædictum est) contra omnem iustitiam, rationem & æquitatem conatur.

Et quia omnia & singula præmissa sunt uera, manifesta & notoria, idcirco nos Subdecanus & Capitulum præfati ad finem confutandi & elidendi memoratam prætensam protestationem præfati domini Decani omnibus melioribus modo, uia, iure, causa & forma, quibus melius & efficacius fieri potest & debet, publicè, solenniter & expressè, uicissim & e contrario protestamur. Primo, quòd non nos, sed præfatus dominus Decanus præsentis pernicioso & exitiali dissidio per suam à nobis secessionem, aliâque prædicta per eum & complices suos illicitè gesta & attentata, causam & occasionem præstitit. Secundo, quod per nos nunquam stetit, nec unquam stabit, quò minus idem dissidi-

um uis

am uñs & medijs religioni Catholicae, iuri & æquitati consentaneis, et
 per nos ullo modo acceptabilibus componatur, optabilisq; concordia
 fortietur, alatur, foueaturq; sed per Decanum, qui ea facere recusat,
 ad quæ eum Canones & iura, statuta & consuetudines, mores & ob-
 seruantiæ Ecclesiæ nostræ, & suæ propriæ promissiones obligant. Et
 proinde quoque tertio & ultimo protestamur, quòd si ex hoc horribili
 dissidio, cui Decanus & sui complices causam & occasionem præsti-
 terunt, ullum damnum, dispedium, iactura seu perniciēs nobis seu Ca-
 pitulo & Ecclesiæ nostræ in futurū emerferint & illata fuerint, eius non
 nos, sed ipsum Decanum ueluti incentorem huius dissidij, causam &
 autorem censendum esse, & ad eiusmodi damna omnia refartienda de
 iure obligatum fore & teneri. Super qua quidem protestatione nostra
 à uobis Notario unum uel plura, publicum seu publica, instrumentum
 seu instrumēta in meliori forma fieri & confici, eandemq; pro-
 testationem prefato D. Decano meliori modo, quo fie-
 ri debet, intimari petimus. Saluo iure addēdi,
 mutandi, corrigendi. Et protestamur,
 prout fuit & est iuris, moris,
 stili & consuetudinis.

Ego mei Leonardi à Fossa

Intempestiua beneuolentia uigil à similitudo differt

hoc præsens publicum instrumentum, manu alterius, me interim aliis
 undē legitimis occupato negocijs, fideliter conscriptum & ingrossa-
 tum, exinde confeci, subscripsi, publicaui, & in hanc publicam formam
 redegei, signoque, nomine & cognomine meis solitis & consuetis signa-
 ui, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum ro-
 gatus & requisitus.

Anno

ET ego Leonardus Graul-
 us à Fossa, Clericus Co-
 loniensis, publicus sacra
 Imperiali autoritate No-
 tarius, prædictæq; Eccle-
 siæ Maioris Colonien-
 sis Secretarius iuratus, quia
 præmissis omnibus & sin-
 gulis, dum sic, uti premit-
 titur, fierēt & agerentur,
 unā cum prenomina-
 tis testibus præsens interfui,
 eaq; omnia & singula sic
 fieri uidi & audiui, ideo